

12 EYLÜL DÖNEMİNİN KAYIPLARI UNUTULDU

Aydınlık Gazetesi, 24 Mart 2014

Yıldırım Koç

İşçilerle veya kamu çalışanlarıyla yaptığımız toplantılarda yaygın biçimde rastladığım bir anlayış, “verilen hak geri alınmaz” biçiminde ifade ediliyor.

Bu düşünceyi savunanlar gençse ve bu konularla ilgilenmemişse, daha bir anlayışla karşılıyorum. 12 Eylül 1980 öncesinin sendikal hak ve özgürlüklerini yaşamayanların çok küçük bir bölümünün bunları okuyarak öğrenmesi söz konusu.

Ancak sendikaların bu konulardaki duyarsızlığını ve hatta bilgisizliğini anlayamıyorum.

12 Eylül 1980 öncesinde yürürlükte bulunan mevzuata göre var olan önemli bazı haklar hâlâ geri alınmış değil. İşin kötü yanı, sendikaların bu konularda ciddi talepleri bile yok.

Toplu pazarlık ve grev hakkı konusunda getirilen kısıtlama ve yasaklamalar bir parça biliniyor. Onları ele almayacağım.

Hâlâ geri alınamamış ve genellikle hatırlanmayan kayıpların pek bilinmeyen bir bölümünü anımsatayım.

Kıdem Tazminatı Tavanı ve İkramiye

10.12.1982 gün ve 2762 sayılı Yasa ile kıdem tazminatının tavanı en yüksek derecedeki devlet memurunun 1 yıllık hizmet karşılığı alacağı ikramiyeye eşitlendi. Toplu iş sözleşmesi ile her yıl için ödenecek kıdem tazminatı gün sayısını istediğiniz kadar artırın, bir yıl için alacağınız kıdem tazminatı bugün yaklaşık 3,5 bin lirayı geçemez. Kıdem tazminatı tavanının kaldırılması talebi gündeme getirilmiyor.

17.4.1981 gün ve 2448 sayılı Yasa ile 6772 sayılı Yasa değiştirilerek, yeraltı madencilik dışındaki kamu kurum ve kuruluşlarında ikramiye sayısı, ilave tediye (yılıda 52 yevmiye) ek olarak iki aylık ücret, diğer işyerleri için ise yılda toplam dört aylık ücret ile sınırlandırıldı (4.7.1956 Tarihli 6772 Sayılı Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesi ve İşçilere Toplu Sözleşmeleri ile Verilecek İkramiyeler Hakkında Kanun). Diğer bir deyişle, günümüzde toplu iş sözleşmeleriyle alınabilen ikramiyenin üst sınırı, kamu kesiminde 112 yevmiye, özel kesimde 120 yevmiyedir. Halbuki 12 Eylül öncesinde yılda 6-7 aylık ücret tutarında ikramiye alınabilen işyerleri vardı. Bu kısıtlamanın kaldırılması akıllara gelmiyor.

12 Eylül öncesinde bir işyerinde aynı anda hem işyeri, hem de işkolu toplu iş sözleşmesi uygulanabiliyordu. Günümüzde işkolu toplu iş sözleşmesi yok. Bir işyerinde hak almada yalnızca bir toplu iş sözleşmesi kullanılabilir. İşkolu toplu iş sözleşmesi talep edilmiyor.

İşçilerin Yönetimlerde Temsili

İktisadi devlet teşekküllerine ilişkin 440 sayılı Yasada çok sayıda işçi istihdam edilen iktisadi devlet teşekküllerinin yönetim kurullarında işçileri temsilen bir üyenin bulunması öngörülüyordu. Önce 60 no.lu Kanun Hükmünde Kararname 440 sayılı Yasanın yerini aldı. Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yerini de 19.10.1983 gün ve 2929 sayılı Yasa aldı ve işçilerin temsiline son verildi. Yönetime katılma talebi gündemde yok.

12 Eylül öncesinde radyo ve televizyon yayınları TRT'nin tekelindeydi. Ancak TRT özerkti; ayrıca TRT yönetim kurulunda işçiler temsil edilirdi. 12 Eylül sonrasında TRT Yasası değiştirilerek, TRT Yönetim Kurulunda işçilerin bir temsilcisinin bulunması olanağı ortadan kaldırıldı (11.11.1983 gün ve 2954 sayılı Yasa).

Diyebilirsiniz ki, Türkiye İş Kurumu'nda, Sosyal Güvenlik Kurumu'nda ve çeşitli başka kurumlarda işçi temsilcileri var. Onlar ne yapıyor ki, TRT'de bugün bir işçi temsilcisi olsa ne olur.

Oralarda bulunan ve seslerini çıkarmayan işçi temsilcileri, eğer gelişen olumsuzluklar karşısında seslerini çıkartma cesareti gösteremiyorlarsa, tarih önünde sorumludur.

13.4.1994 gün ve 3984 sayılı Yasa ile sendikaların radyo ve televizyon kanalı kurması ve kurulu bulunanlara ortak olması yasaklandı (Madde 29). Bu yasak hâlâ devam ediyor.

Verilen hak, bu hakkı kullanmayı ve savunmayı bilmeyenin elinden alınır. Alın size bir sürü örnek.